

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

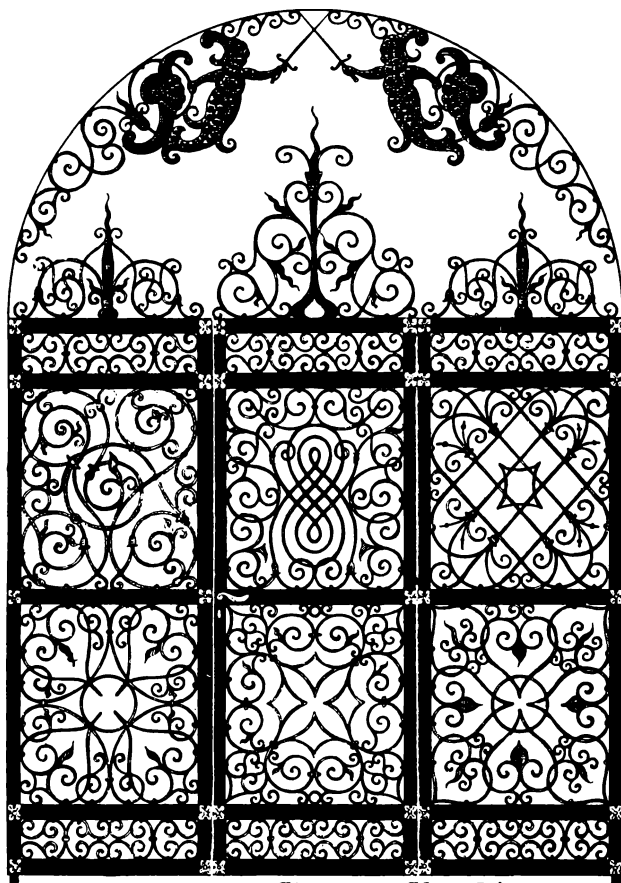
KNUD EIBYE:
Haandværkerkaar
gennem 250 Aar.

HAANDVÆRKERKAAR
GENNEM 250 AAR

1706

Haandværkerfaar

gennem
250 Aar

Kunstsmed Knud Eibye-Odense.

1956

HAANDVÆRKERKAAR GENNEM 250 AAR

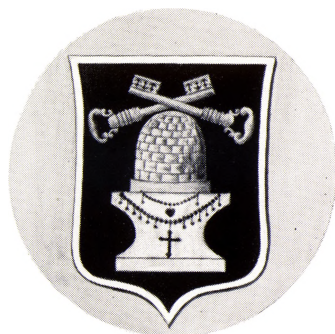
Smedeslægten »Eibye« i 7 Generationer

1706 — 24. September — 1956

af

FHV. OLDERMAND, KUNSTSMEDEMESTER

KNUD EIBYE

Fide caritate studio

ODENSE

1956

Knud Eiby
1799—1867

Johan Eiby
1838—1916

Knud Eiby
1883—

Smeden

Smedehaandværket er gammelt. Hvor gammelt kan ingen sige. Bibelen beretter, at Tubalkain »kunstigen gjorde allehaande skarpt Kobber- og Jern-Tøj«. Tubalkain (1. Mosebog 4,22) var Søn af Lamech og Zilla, og han var saaledes af Kains Æt.

Vi har ellers ingen Beretning om Smede før langt senere, men paa det Tidspunkt Smeden træder frem i Historiens Lys, var han en højt estimeret Mand, ja, han var Embedsmand i sin Bygd, var tillagt en Embedslod og forskellige Ydelser i Naturalier for at betjene sit Distrikt. Der fortælles, at han var fri for Militærpligt, hvad dog ikke kan verificeres; men Fortællingen vidner om, hvor anset og uundværlig Smeden var, og det kan ikke nægtes, at han ragede op mellem Bygdens prominente Personer. En Præst kunde man godt undvære et Stykke Tid, uden at der af den Grund gik Skaar af Egnen, og det samme var Tilfeldet med en Degn; men med en Smed var det en helt anden Sag, han var helt uundværlig. Hvis en Smed ikke stod rede i sin Smedje til at ordne Egnens Sager inden for sit Omraade, var det hele af Lave.

At Smeden rangerede mellem Bygdens Embedsmænd, bliver man ogsaa klar over, naar man kigger lidt paa den gamle Talemaade, der stikler til Byens Embedsstab. Hvor ser man en Præst, som ikke er pengegærrig, en Degn, som ikke er ærgerrig, en Smed, som ikke drikker Brændevin, og en Skrædder, der ikke er storsnudet?

Smedene var ogsaa kloge Folk. De kunde ikke alene sko en Hest og lægge Ringe om Vognhjul; men de kunde ogsaa trække Tænder ud og give gode Raad mod mange Slags Sygdomme og Svækkelser, og naturligvis maatte slikt føre til, at Smeden stod i høj Anseelse.

Det var da ogsaa hyppigt en Regel, at Sønnerne holdt sig til Fædrenes Virke og blev Smede, selv om der kan vises mange Undtagelser.

Paa de følgende Sider skal der fortælles om en saadan Smedeslægt, der gennem 250 Aar holdt fast ved Smedehaandværket, som den gik op i med Lyst og Interesse.

Da jeg i 1953 rundede de syvti Aar, udsendte jeg en lille Piece, der gav en kortfattet Oversigt over denne Smedeslægt gennem syv Generationer og samtidig fortalte lidt om, hvad der var udført i Slægtens Smedje, fra jeg overtog den i 1908. Dette førte imidlertid til, at jeg fra flere Sider blev opfordret til at give nogle fyldigere Oplysninger om den Smedeslægt, som jeg tilhører, og især om de Smede i Slægten, som før mig var Indehavere af den Smedje, som nu har Plads i Klaregade Nr. 13; for selv om Smedene har været en Stand, hvor Sønnerne ofte optog Fædrenes Virke, er det dog ret sjældent, at en Smedje har været i samme Slægts Eje gennem 7 Generationer.

Mens Dagene blev til Uger og Ugerne blev til Aar, stod mine Forfædre trofast i Smedjen og øvede deres Hverv til Kundernes Tilfredshed, hvad der findes mange Vidnesbyrd om, og selv om de ikke i økonomisk Henseende blev Matadorer, afkastede deres Haandværk dog saa meget, at de kunde føre en nogenlunde sorgfri Tilværelse, og man kan derfor sige om dem, at de hørte til de lykkelige i Landet.

Nu nærmer vi os imidlertid med raske Skridt det Tidspunkt, da Smedjen runder et kvart Aartusinde. Den 24. September 1956 har den nemlig været i Slægtens Eje i 250 Aar, og da jeg er den sidste Smed i Slægten, har jeg fundet det naturligt at fortælle lidt om mine Forfærgere, Smedjens tidligere Indehavere, ligesom jeg mener, at det vel kan have nogen Interesse at fortælle lidt om mig selv og mit Virke, da den Tid og de Kaar, hvorunder jeg lærte og uddannede mig til mit specielle Virke, ligesom er svundet bort, gaaet i Graven. Den store Travlhed, den hæsbæsende Fart, som er blevet Kendemærke for vor Tid, har ikke været blid ved den gamle Haandværker; i alt dette Jag har han faaet onde Kaar. Tiden har røvet en Del af den Glæde, som

det var at pusle med et Arbejde, til det var helt færdigt; for Tiden er blevet for kostbar, kort sagt, det er Produktion og atter Produktion, det gælder. Tiden ænser ikke, at den gennem sit Tempo har berøvet Haandens Arbejder den Glæde, det var, at gøre et Arbejde helt færdigt, at lægge al sin Kunnen og alt sit Snilde ind i netop det, som han lavede. Tiden føler ikke. Det hjælper ikke at græde over spildt Mælk; men for at bevare lidt Viden om den Tid, som nu ubønhørligt er svundet bort, skal der paa de følgende Sider fortælles lidt om mine Fædre og Smedehaandværket i min Tid. Samtidig skal dette lille Skrift være en Tak til de mange, der gennem Aarene ved deres mange Bestillinger i min Smedje har været med til at holde det specielle, gedigne Smedehaandværk oppe i en Tid, hvor Mennesker kun tænker i Penge, hvor Frihed er blevet det højeste Dogme, men ogsaa en Tid, hvor Arbejdsglæden har trange Kaar. Desværre kender kun faa Sandheden i disse Ord: »Arbejd' er en Glædes Kilde, som man ej udtømme kan.«

Spærhorn, det ældste Værktøj i Smedjen.

Udarbejdet Forslag til Smedejerns-Port i 1950.

Smedeslægten »Eibye«

Paa Landsarkivet i Odense har man af gamle Dokumenter fundet ud af, at den ældste kendte Smed i denne Slægt var Smed i Hjallesø, hvor han begyndte en Smedevirksomhed den 24. September 1706. Naturligvis bar han ikke navnet Eibye, men hed Rasmus Johansen, og endnu staar der i Gaarden Klaregade 13 et dobbelt Spærhorn, der bærer Aarstallet 1724 og stammer fra hans Værksted.

Rasmus Johansen var Indehaver af Smedjen i Hjallesø til 1739, da han afstod den til sin Søn, der hed Hans Rasmussen — naturligvis efter Datidens Sædvane, da man endnu havde en vis Anelse om, at Rasmussen var Rasmus's Søn.

Med Hans Rasmussens Søn, der ogsaa holdt sig til Fædrenes Virke og hed Niels Hansen, blev Smedjen flyttet til Landsbyen Eibye ved Odense, idet han etablerede sig i denne By, og dermed var Landsbysmedene i denne Slægt ogsaa gaaet ud; for Niels Hansens Søn, Rasmus Nielsen, der ogsaa gik i sin Faders Fodspor og blev Smed, havde Hu til at naa videre frem, og i en Alder af 29 Aar etablerede han sig som Smedemester i Odense. Han havde den 1. September 1787 købt Ejendommen Vestergade 29, og den 25. Marts 1789 fik han Borgerskab som Smed i Odense. Allerede den 24. Maj 1788 var han blevet optaget i Odense Smedelaug.

Paa denne Tid, da det var Skik og Brug at kalde en Mand ved Fornavn, var det undertiden svært, hvor der som i Odense var mange, der havde samme Fornavn, at finde ud af, hvem der var Tale om, naar man kun brugte et Fornavn, og det blev derfor efterhaanden Sædvane at give en Mand et saakaldt Kendingsnavn, der udelukkede Misforstaaelser. Disse Kendingsnavne kunde være af forskellig Art; men var en Mand fremmed i en By, altsaa Tilflytter, var det baade let og bekvemt som Kendingsnavn at give ham Navnet paa den By, hvor

han kom fra, og Rasmus Nielsen fik da ogsaa Kendingsnavnet Eibye, fordi han var flyttet til Odense fra Landsbyen Eibye ved Odense.

Da naturligvis ogsaa de forskellige Slægter var interesseret i ikke at blive forvekslet med andre, blev disse Kendingsnavne ofte gjort til Slægtsnavne, og Rasmus Nielsens Efterkommere fik da ogsaa Kendingsnavnet gjort til Slægtsnavn.

Rasmus Nielsen har aabenbart »staaet sin Lære ud«, som man siger om den, der er godt inde i sit Fag, og at han har haft Snilde, derom vidner den Kundekreds, som han efterhaanden fik, og hvis man ser efter i hans ældste bevarede Hovedbog, der findes paa Landsarkivet i Odense, og som omspænder Tiden fra 1794 til 1808, finder man blandt andre følgende prominente Personer og Institutioner som hans Kunder: Boghandler Iversen, Odense, Geheimeraad, Baron von Holsteen, Brandinspektør Ørnstrup, Greve von Trampe til Løgismose, Magister Gotschalk, Guldsmed Møller, Odense, Birkedommer Møller, Kammerherre Jacob von Bendzon, Odense, Farver Brandt, Odense, Kammerherre Baron von Buchwald, Boredgaard, Sct. Knuds Kirke, Raadstuen, Kammerjunker de Bille Brahe, Egeskovgaard, Guldsmed Schiøtz, Odense, Kancelliraad Falbe, Odense, Farver Killinghaus, Odense, Kancelliraad Evarat, Købmand Berg, Odense, Købmand Chr. Faaborg, Baronesse de Brochdorf, Professor Block, Kammerraad Leth til Aalykkegaarden, Købmand Hans Riising, Odense, Købmand Holmsted, Odense, Kammerherre von Kierbitz til Vejrup, Madam Eilschow, Odense, Doktor Boysen, Odense, Major von Schiern, Odense, Jomfru Gad, Odense, Bogtrykker Hempel, Odense, Prokurator Faber, Bager From, Fattigkommissionen, Odense, o. m. fl.

Naar der i Bogen: »Odense Vandforsynings Historie«, 1953, fortælles, at man i 1803 tilkaldte Klejnsmedemester Rasmus Eibye, for at han skulle undersøge Vandforbruget, er det jo ogsaa et Vidnesbyrd om denne Mands faglige Kunnen og Snilde; men i øvrigt kan hans faglige Dygtighed bedømmes af en dobbelt Besætning til en Kirkelaas, som han har lavet, og som findes paa Folkemuseet i Odense, hvor man ogsaa kan skaffe sig Viden om, hvordan det gamle Smedeværktøj saa ud, da jeg for Aar tilbage har skænket dette til nævnte Institution.

Det kan desuden tilføjes, at denne Smedeslægts Hovedbøger fra 1794—1914 — 9 Bind ialt — findes opbevaret i Landsarkivet i Odense tilligemed en Pakke af Slægtens Papirer, omfattende Tiden fra 1724—1824.

Det var, som det fremgaar af foranstaaende, en blomstrende Virksomhed, Rasmus Eibye overlod Sønnen, Knud Eibye, der havde lært hos Faderen og blev optaget i Odense Smedelaug den 6. Februar 1826. Han drev sin Virksomhed i Faderens Ejendom, Vestergade 29, der i øvrigt ikke staar mere. Den er forlængst bukket under dels af Ælde og dels for Tidens Krav. Knud Eibye var ikke alene Smed i Odense; men han var ogsaa Amtssmed med Bopæl i Odense, og som saadan havde han et Bomærke eller Kendemærke, et Skjold, som er aftrykt paa Titelbladet; men det vidner ogsaa ud over Landet om Smedene Eibye i Odense, idet det nu bruges som Seglmærke paa Forretningens Breve.

Arbejdstiden dengang var fra 5 Morgen til 8 Aften. Lærlingene boede hos Mester og fik fuld Forplejning, Morgenmad, Frokost, Middagsmad, Mellemmad og Aftensmad. Ved Maaltiderne spiste allesammen ved eet Bord. Tidligere skulde Lærlingene møde paa Værkstedet om Morgenen Kl. 4 for at blæse Ilden op i Essen, saa Svende og Mestre straks kunde begynde Arbejdet, naar de kom. Arbejdet sluttede gerne lidt før Kl. 9 Aften.

I 1842 lod Knud Eibye i Granit hugge et Slibestenstrug, der bærer hans og hans Hustrus Initialer. Det er, ligesom Spærhornet fra 1724, nu anbragt i Gaarden i Klaregade 13, hvor de to Ting staar ved Indgangen til Forretningen. Det er synlige Minder om Eibye-Slægtens Anerække af Smede, og det vidner om, at i denne Slægt foragtede Sønnerne ikke Fædrenes Virke. Som en Slags Æresbevisning over for de hedengangne Smede staar disse Ting stadig prydet med Aarstidens Blomster.

Knud Eibyes Søn, Johan Eibye, tog Arven op efter Faderen. Han blev optaget i Odense Smedelaug den 29. September 1873, men med Bopæl i Klaregade 13, hvor Familiesmedjen endnu har til Huse.

Da Johan Eibye døde barnløs, blev Smedjen overtaget af mig, der er hans Brodersøn. Forretningen blev saaledes inden for Eibye-Slægten, for i den er der fostret adskilligt flere Smede end dem, der har ejet Familiesmedjen, ja, der har endogsaa inden for Slægten gennem de 250 Aar været ikke færre end 28 Smede, en stor Tilgang til dette Haandværk fra een Familie.

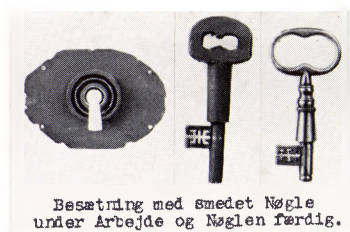
Naar det blev mig, der kom til at overtage Familiesmedjen, hang det ikke alene sammen med, at jeg var Johan Eibyes Brodersøn, men havde ogsaa Tilknytning til selve Smedjen, idet jeg havde tilbragt mine

Læreaar i denne og derfor var kendt med Kunderne og de gamle Sædvaner og Traditioner, der herskede i det gamle Værksted.

Jeg løste Borgerskab i Odense den 28. Oktober 1908 efter kort Tid før at have overtaget Smedjen og skal nu paa de følgende Sider fortælle lidt om mig selv og derved klargøre lidt om Faget og dets Vilkaar, før den nye Tid faar væltet alt det gamle over Ende med de mange Love og strenge Bestemmelser, som mindre Mestres Omkostningskonto ikke kan bære.

Tiderne gør een ængstelig for, at den enkelte i Samfundet ikke faar Muligheder til frit at udvikle sin Personlighed.

Tidens løsen bør være at genskabe Troen paa det enkelte Menneskes Virkefrang til at skabe Værdier for vort Land.

Læretiden

Da det lakkede hen mod den Tid, at jeg skulde udskrives af Skolen og konfirmeres, blev det bestemt, at jeg skulde gaa samme Vej, som saa mange af Eibye-Slægten var gaaet; jeg skulde være Smed.

Det blev saa aftalt med min Onkel, Johan Eibye, at jeg skulde staa i Lære hos ham, og endelig oprandt saa den 1. Maj 1897, den Dag, der for mig skulde være Overgangen fra Barnets mere sorgløse Dage til de alvorsprægede Dage, hvori jeg skulde skaffe mig Viden om og Kunnen i det ædle Smedefag.

Paa selve Dagen vækkede min Fader mig Klokkeren 5 om Morgenen, og efter at jeg var iført den for Faget traditionelle Mundering, der blev brugt dengang, Molskindsbukser, blaastribet Bluse og Jydetræsko, tog jeg det sammenrullede Skødeskind under Armen og vandrede om paa det gamle Værksted i Klaregade 13.

Det første Bekendtskab med Faget var ikke opmuntrende, eller maaske rettere sagt, de første Pligter som Lærling huede mig ikke. Allererst skulde der hentes Morgenbrød til Onkels Kaffe, og det gik endda an; men derefter skulde den store Port ud til Gaden vaskes af. Jeg blev anbragt foran den med en Spand Vand og en Klud og gik i Gang med Hvervet; men da Porten var ret høj, i hvert Fald sammenlignet med min Størrelse, maatte jeg række opad, og derved løb Vandet ned i mine Bluseærmer, og det var ikke behageligt.

Læretiden strakte sig dengang over fem Aar. Arbejdstiden var fra Kl. 6 til 18,30 og om Søndagen fra Kl. 7 til 12, og efter Arbejdstidens Ophør skulde der naturligvis ryddes op i Værkstedet, et Hverv, der især paahvilede Lærlingene. Det var en ret lang Arbejdstid for et ungt Menneske, der samtidig helst skulde vokse sig stor og stærk, og den blev kun afbrudt af de korte Spisepauser. Dertil kom saa, at Lærlingene i Vinterhalvaaret skulde besøge den tekniske Skole, og der var

Undervisningstiden fra Kl. 19,30 til 21,30. Efter en saadan Arbejdsdag var man tjenlig til at gaa i Seng, og det var med et vist Velbehag, at man lod sig omfavne af Morfeus.

Min Onkel var en ret streng Læremester, der holdt af, at der blev udført noget; men først og fremmest var han en dygtig Klejnsmed, der ikke fandt sig i, at der kunde være noget at udsætte paa hans Arbejde. Hvad der gik ud fra hans Smedje, skulde i enhver Henseende kunne staa for Kritik, og denne Indstilling førte naturligt med sig, at han krævede baade veludført og solidt Arbejde af sine Medhjælpere. Derfor var hans Værksted en god Læreplads.

Hans Fader, Knud Eibye, havde arbejdet en Del for Hempel, der var Udgiver af »Fyns Stifts Adresse-Avis og Avertissementstidende« og havde Bopæl i Vestergade Nr. 27 i Odense. Igennem denne Forbindelse var min Onkel i sine unge Aar en Tid paa Eickhoffs Maskinfabrik i København. Der fremstillede man Trykkerimaskiner, og det meste Arbejde var derfor Præcisionsarbejde, og fra dette Ophold havde min Onkel sikkert faaet en god Del af den Indstilling, at ethvert Arbejde skulde være nøjagtigt selv i de mindste Detaljer.

Af min Mesters store Kundekreds skal fremhæves: Brandts Klædefabrik, Byens to Sygehuse, Fodfolkskasernen og Odense Kommunes Arbejde, derunder ogsaa Skolerne.

Rent økonomisk var Læretiden ikke straalende; men en Haandværkerlærling var dog bedre stillet økonomisk set end den studerende Ungdom, der selv maatte bære alle sine Udgifter i Studieaarene, medens Haandværkerlærlingen fik en mindre Løn i Læretiden. Ogsaa til Teknisk Skole betalte Læremesteren for hans Undervisning. Man fik 2 Kr. om Ugen i det første Aar, og steg derefter gradvis, saa man i det sidste Aar naaede op paa 5 Kr. om Ugen; men naturligvis var Pengene noget værd dengang. Af denne Ugeløn fik jeg 25 Øre hver Uge af min Fader.

Da Læretiden lakkede mod Enden, skulde jeg lave Svendestykke. Dengang var det ganske vist ikke alle, der vovede sig til denne Prøve, for det skete undertiden, at en Mester ikke var sikker paa, at Lærlingen kunde bestaa Prøven, og blev et Svendestykke kasseret, var det en Skam for baade Mester og Lærling. Hvis Mesteren derfor mente, at Lærlingens Evner og Kunnen ikke slog til, blev han og Lærlingens Paarørende som Regel enige om, at Forsøget ikke burde gøres; men en Svend, der ikke havde lavet Svendestykke, var naturligvis handi-

cappet fra Starten af. Det passede ikke mig at komme ud for noget saadant, og den 1. April 1902 aflagde jeg derfor Svendepøve for Odense Smedelaug. Mit Svendestykke var en haandsmedet Portlaas, og den kom senere til Ære og Værdighed, idet den blev brugt til en Port, jeg som Mester lavede til Wedellsborg i 1918.

Nu var jeg altsaa Svend, men var klar over, at der var meget mere endnu, jeg maatte have lært, og især ønskede jeg at lære Jern- og Metaldrejning. Her kom det mig til Gode, at min Moder fra Barndommen af kendte Fabrikant Thomas B. Thrige. De havde været Børn sammen i Klaregade, han i Nr. 15 og Mor i Nr. 12. Dette førte nu til, at jeg blev antaget for et Aar som Forbunder. Jeg skulde have 20 Øre pr. Time, et mægtigt økonomisk Opsving fra de noget spartanske Læreaar. Jeg kan i øvrigt tilføje, at den ordinære Svendeløn i Faget laa mellem 28 og 32 Øre pr. Time; men Thrige havde to højt betroede Svende, som fik den svimlende Løn af 42 Øre i Timen. Den ene, en Svend ved Navn Chr. Wædele, havde ligesom jeg staaet i Lære hos min Onkel, Johan Eibye.

Vandreaar

Da Aaret som forbundter hos Fabrikant Thrige var omme, fortsatte jeg som Svend til i April 1904, da begyndte jeg at faa Udlængsel. Paa den Tid hørte det nu engang med, at man som ung skulde drage ud, dels for at se fremmede Lande og Skikke, dels for at dygtiggøre sig i sit Fag. Min Rejselyst havde jeg sikkert arvet fra min Moder og hendes Slægt. Selv havde hun rejst en hel Del i Udlandet, og hendes Broder, der var Tømrermester, var ogsaa berejst. Hendes Fader, der var Skomagermester, havde rejst viden om, og som Barn lyttede jeg spændt, naar han fortalte om, hvordan han »med Ranslen paa Nakken og Staven i Haand« havde foretaget »Valseture« ude i det fremmede, og nu var det altsaa min Tur til at drage ud, og jeg glædede mig baade til at se fremmede Lande og lære noget nyt.

Dengang var det en let Sag at rejse. Grænserne var aabne. Man havde ikke alt det Vrøvl med Pas og Visum og andre Formaliteter, som man har nu til Dags. Ingen spurgte, hvor vi vilde hen, og hvorfor vi vilde derhen. Ingen spurgte om, hvor mange Penge vi ejede, eller hvilken politisk Opfattelse vi hyldede. En Haandværkssvend med sit Svendebrev i Lommen havde Fripas overalt. Da jeg drog af Sted, havde jeg — foruden min Bagage — mit Svendebrev og en fin anbefaling fra Thomas B. Thrige i Lommen.

En fin Foraarsdag tog jeg afsted med Toget, og mit Maal var Frankfurt am Main. Jeg havde naturligvis intet at rutte med, og i Tyskland rejste jeg derfor paa fjerde Klasse. Den var selvfølgelig ikke videre komfortabel, en Godsvogn med faste, umagelige Bænke langs Siderne, og var der ikke Siddeplads, kunde man sidde paa sin Bagage, som man anbragte paa Gulvet, eller man kunde staa op, holdende sig fast i Stropper, som hang ned fra Vognens Overdækning.

Dengang var det let for en dansk Haandværkssvend at faa Arbejde

i Tyskland, for de danske havde en mere alsidig Uddannelse end de tyske, var altsaa mere anvendelige. Jeg fik derfor straks Arbejde og var efterhaanden beskæftiget ved tre Virksomheder i denne By. Jeg var saaledes hos Valentin Hammeren i Sachsenhausen, hvor man lavede Pengeskabe, Bygningsarbejder og Kunstsmearbejde. I 1905 ønskede jeg at komme andetsteds hen; men før jeg forlod min Arbejdsplads, fik jeg Attest for, at det var af egen fri Vilje, jeg drog bort. Det har altid Værdi, naar man søger Arbejde et andet Sted, at man kan fremlægge en saadan Attest.

Fra Frankfurt a/M tog jeg sydpaa til Nürnberg og besøgte naturligvis Bratwürstglöcklein og smagte paa Pølserne og Øllet, før jeg rejste videre til München.

I denne By var der netop Fastelavnsfest, da jeg ankom; men Løjernes Kvalitet ufortalt var det de mange Smedearbejder og anden Kunst, der ligesom fangede mig ind, og München blev da ogsaa den By, hvor jeg fik min Uddannelse som Kunstsmearbejder, altsaa blev forberedt til det Arbejde, som jeg senere kom til at udføre i mit Fædreland.

Jeg fik straks Arbejde paa et Kunstsmearværksted, hvor jeg arbejdede i fire Uger, og da jeg rejste, fik jeg en anbefaling, der fremhævede, at jeg var tro, ærlig og flittig og havde arbejdet til Ledelsens Tilfredshed.

Naar jeg efter saa kort Tids Forløb forlod München, hang det sammen med, at jeg paa Værkstedet havde lært en Sachser at kende, og da Solen hævdede sig paa sin Sommerbane og Luften som Følge deraf blev mildere, enedes vi om at tage Ranslen paa Nakken og marchere til Svejts. Vi gik ad Lindau til; men snart begyndte min Sachservern at blive bange for, at han ikke kunde faa Arbejde i Svejts, saa vi maatte skilles og drog hver sin Vej. Jeg fortsatte til Lindau, og til alt Held laa der Brev til mig hjemmefra, dette indeholdt 25 Mark, saa jeg blev med eet en holden Mand. Jeg skaffede mig Logi for Natten, fik formedelst en Mark en pæn Seng anvist; men ak, da Mørket faldt paa, mærkede jeg, at der var ubudne Gæster, der huserede i den, saa min Nattesøvn blev ikke særlig rolig.

Næste Dag gik jeg ombord paa en Dampskib og sejlede over Bodensøen til Rorschach i Svejts, hvorfra jeg til Fods begav mig til St. Gallen. Herfra tog jeg med Tog til Zürich, men efter at have været der nogle Dage besluttede jeg at tage til Luzern. I denne By arbejdede jeg i fire Maaneder paa samme Værksted, og skønt man ikke skal rose sig selv,

kan jeg dog ikke lade være at nævne, at Mesteren blev ked af det, da jeg sagde, at jeg vilde rejse. Baade Byen og Egnen var smuk, og vi, der var fremmede, forsømte ingen Lejlighed til at gøre Ture op i Bjergene. Sct. Hansdags Aften gik vi saaledes en Tur op paa Bjerget Pilatus, der er 2132 Meter højt. Det var en drøj Tur, og da vi næste Dags Eftermiddag gik ned igen, var jeg saa træt, at det følte, som om jeg havde Grus i Øjnene. Men man var ung dengang, og næste Morgen, efter at Morgenkaffen var indtaget hos Mutter Ziegler, et Pensionat, hvor Skandinaverne holdt til, var jeg atter i Vigør og havde Humør til at faa fuldt Sving paa. Som før nævnt fandt jeg svært Behag i München og den megen Kunst, som fandtes der, og som Tiden gik, steg der en Længsel op i mit Sind, ikke alene efter at gense denne By, men ogsaa efter at komme paa Kunstsmeskolen der, saa jeg kunde faa yderligere Uddannelse.

Indmeldte mig saa til Undervisning der, og da det var gjort, tog jeg sammen med tre andre Danskere paa en Valsetur i Svejts. Vi startede fra Luzern Kl. 5 Morgen en Dag i September, tog med Damper over Vierwaldstattersøen, forbi Brunnen og kom til Flüelen, hvorfra vi fortsatte til Fods med Göschenen som Maal, i denne By overnattede vi. Turen fra Flüelen og til Göschenen foregik ellers i øsende Regn og i et stærkt stigende Terræn; men dog var Turen umaadelig interessant, for Banen, der har Retning mod Sct. Gotthardt, løb langs med Vejen, og det var interessant at se, hvordan et Tog forsvandt ind i en Tunnel, hvor det passerede ad en Spiralbane, for kort Tid efter atter at dukke op i det fri, men da betydeligt højere oppe, end da det forsvandt for vore Øjne. Denne Tunnelbane, der blev aabnet i 1882, fører os igennem Sct. Gotthardt.

Efter at have overnattet i Göschenen besteg vi næste Dag Sct. Gotthardt, vi vandrede over Andermatt og naaede endelig Rejsens Maal, et Hospitz højt oppe paa Bjerget. Nogle store Sct. Bernhards-Hunde kom os i Møde, og ved at følge dem naaede vi frem til Hospitzet, hvor vi nød en Forfriskning, før vi begav os paa Vej ned til Airolo; men da vi naaede dertil, var det blevet saa sent, at vi foretrak at tage med Toget tilbage til Göschenen, hvor vi overnattede.

Den næste Morgen drog vi atter til Andermatt, men drejede saa af og gik til Landsbyen Realp, som vi naaede hen under Aften i øsende Regn, og vi var godt vaade; men Husmoderen paa det lille Hospitz bød os venligt velkommen, og efter at vi havde faaet Støvler, Strømper

og Overtøj hængt til Tørring ude i Køkkenet, kom vi til Sæde paa en Glasveranda, og Værtindens gode Mad og et Par Karafler god Vin fik os snart til at glemme Regnen og Dagens Strabadser. Efter Maaltidet hyggede vi os stadig paa Verandaen, hvorfra vi havde en vidunderlig Udsigt, og det blev sent, før vi søgte Sengen.

Medens vi sad paa Verandaen, saa vi en Vogn komme kørende, Mand og Kone gik ved Siden af. Pludselig begyndte saa Kirkeklokkerne at ringe Solen ned, det betyder, at enhver standser og i en Bøn til Gud takker for Dagen, der er gaaet. Manden gjorde ikke Tegn til at standse; men hans mere dogmetro Kone rev saa pludselig Hatten af ham, saa standsede han og opførte sig efter Ritualet. Senere har jeg tit tænkt paa, at det er en smuk Skik, at man takker for Dagen, der er gaaet, naar Solen daler i Vest.

Næste Morgen drog vi, med Værtsfolkernes Ønske om god Rejse, videre ad Furka-Passet til for at naa ind i Rhonedalen. Paa Vejen var vi inde at se nogle Ishuler, og paa Turen nedad kom vi til et Hotel, hvor vi vilde overnatte. Næste Dag drog vi saa videre til Meiringen, hvor vi ogsaa overnattede. Som Regel faar farende Svende, der oftest ikke har alt for mange Penge paa Lommen, Kælderværelser, der ikke er overfyldt med Komfort; men her blev vi anvist Værelser oppe i Turistafdelingen, og det var med en vis Selvfølelse, vi næste Morgen aabnede Vinduerne og hilste Godmorgen til dem nedenunder, for vi var ellers vænnet til at se opad; men her havde vi været heldige, takket være en privat Samtale med Værtinden.

Fra Meiringen gik vi saa til Bern, og der skiltes vore Veje. Jeg skulde nemlig drage til München for at naa frem, til Skolen aabnede, og mine Valsefæller vilde en Tur til Italien. Fra Bern rejste jeg med Tog til München og fandt Kunstsmedeskolen, der ligger i Louisenstrasse. Undervisningen begyndte Kl. 8 og varede til Kl. 21, saa det, man nu kalder Frihed, var det smaat med. Undervisningen var baade teoretisk og praktisk. Vi havde selvfølgelig mange Tegnetimer, og i Skolens Smedje fik vi lært og indøvet de rigtige Grundregler for Faget.

Efter at være blevet færdig med Skolen havde jeg altsaa faaet mit længe nærede Ønske om at blive Kunstsmed opfyldt og fik straks Arbejde hos Hofkunstsmedemester Reinhold Kirsch i München, ligesom jeg ogsaa arbejdede hos et Par andre Mestres. »Es fällt kein meister vom Himmel«, siger Tyskerne; maa ogsaa indrømme, at det, at jeg

*Her er et af Arbejderne fra Skolen,
en gotisk Dørhammer udført i Smedejern,
poleret, med drevet, forgyldt Bronze
i det gennembrudte, udvendig en snoet
Belægning.*

Tilkendt højeste Udmærkelse paa Landsudstillingen i Aarhus 1909.

straks kom i Arbejde, var en stor Fordel; for derved blev det, jeg havde lært teoretisk, indøvet til Færdighed.

Efter at have været ude mellem 3 og 4 Aar, og mine Forældre begyndte at ængstes for, at Vandrerlivet og det fremmede skulde sluge mig, ønskede de, at jeg skulde komme hjem. Derefter besluttede jeg at efterkomme deres Ønske, men vilde dog først se Wien, hvorfor jeg tog til denne By. Der traf jeg et Par Landsmænd, der kom fra Italien, vi rejste saa med Tog til Grænsen af »Sachsisk Svejts«, og derfra vandrede vi til Fods til Dresden. Det var egentlig vor Mening, at vi vilde have arbejdet i denne By et Par Maaneder, men vi var uheldige med vore Værelser, der var ubudne Smaafyre i Sengene, saa Søvn blev der ikke meget af, og efter otte Dages Forløb pakkede jeg og tog med Toget hjem til Odense.

Efter i nogle Dage at have nydt Gensynsglæden i mit Hjem tog jeg til København og fik Arbejde hos Doberck & Søn og senere hos C. Amundin, der dengang havde sin Virksomhed liggende i Valby Langgade og dengang hed C. Jørgensen.

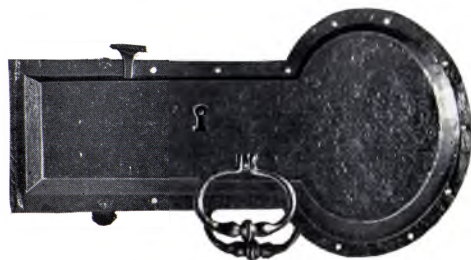
Medens jeg arbejdede i København, betalte man for fuld Kost i et Pensionat 7 Kr. om Ugen, med andre Ord 1 Kr. pr. Dag for Morgen-

mad, Frokost, Middag og Aftensmad. I Dag, naar dette skrives, er Pensionsprisen 38 Kr. pr. Uge.

Da jeg arbejdede i København, besøgte jeg Kunstindustriens Aftenskole, der dengang havde til Huse paa Vester Boulevard. Det var især Tegning efter Blomstermotiver og Ciselering, vi blev opøvet i, og har senere altid fundet, at det at skabe Fagmotiver ud fra Iagttagelser af Naturen, saa de smidigt og dekorativt kan tjene som Forbillede inden for ens Fag, er en af de interessanteste Opgaver, man kan paatage sig.

Hjem fra Rejselivet i 1907.

Mesteraar

I Foraaret 1908 var jeg blevet myndig — selv efter Datidens Lovgivning. Mente da ogsaa, at jeg, efter den Uddannelse jeg havde skaffet mig, var i Stand til at staa paa egne Ben, altsaa selv startede en Virksomhed. Dertil kom, at jeg havde forlovet mig og ogsaa af den Grund gerne vilde have Foden under eget Bord.

Jeg flyttede saa hjem til Odense, og min Forlovede fulgte med for at føre Regnskab og Korrespondance m. m. Tidspunktet var heldigt, da Odenses Borgere havde Brug for mange Lysekroner, fordi Odense Kommune lige fuldendte det kommunale Elektricitetsværk. Her viste det sig, at Thomas B. Thriges fine anbefaling var mere end et Mundsvær. Han huskede den unge Forbunder, der drog ud for at lære. Han kom hen til mig og købte de første Kroner, jeg lavede, og hængte dem op i sit eget Hjem, og samtidig sagde han til mig: »Nu kan De gaa ud i Byen og sige, at Thrige har købt sine Lysekroner hos Dem.«

Fabrikant Thrige var en Mand, der nød stor Anseelse i Byen, og hans Indkøb skaffede mig mange Kunder.

Det var imidlertid ikke det eneste Vennetræk, han viste mig; han indførte mig ogsaa paa Fyns større Godser og Herregaarde, en Vennering, der var en stor Hjælp for en ung Mand, der etablerede sig uden at være videre kendt, og jeg mindes derfor ogsaa stadig Fabrikant Thrige med stor Taknemmelighed i Sindet.

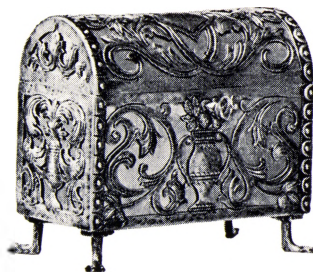
Den 28. Oktober 1908 fik jeg Borgerskab som Smed i Odense, og derefter gik jeg i Gang med at fremstille forskellige Ting, jeg ønskede at udstille paa Landsudstillingen i Aarhus 1909, idet jeg gik ud fra, at det gjaldt om at vise, hvad jeg kunde lave, for saa stor en Kreds som muligt. Jeg blev tilkendt Sølvmedalje, Udstillingens højeste Udmærkelse paa mit Omraade. Daværende Kronprinsesse og senere Dronning Alexandrine var til stede for at uddele Diplomerne, og da jeg skulde hen at hente mit, passerede jeg forbi Fabrikant Thrige, der ogsaa

fik Udstillingens højeste Udmærkelse paa sit Omraade, og idet jeg passerede ham, gav han mig et lille Puf, der betød saa meget som: »Det var ret, unge Mand!«

I Sommeren 1909 fik jeg en Dag Besøg af Sognepræst T. E. Schack fra Marslev, og efter at have set paa mine Arbejder gjorde han mig opmærksom paa, at mange Kirker trængte til ordentlige Lysekroner og mange Slags gedigent Kunstmedearbejde; der var sikkert paa dette Omraade mange Opgaver for mig at løse, og hvis jeg havde Lyst, kunde jeg besøge ham i Marslev og faa en Leverance.

Det var et Besøg, der fik nye Tanker til at dukke frem i mit Sind. Det aabnede uanede Perspektiver for mig. Var det muligt, at jeg kunde komme til at lave Arbejder til de gamle, ærværdige Kirker, lave noget, der kunde bidrage til at forskønne disse gamle Kulturminde, der jo i høj Grad bærer Vidne om de gamle Middelalderkunstners Kunnen og Snilde? Naturligvis saa jeg ogsaa, at hvis det kunde lykkes for mig, vilde mine Arbejder i mange Generationer efter min Død vidne om mig og mit Virke; at det var tillokkende for en ung Mand, er der vel ikke noget at sige til.

Uforsøgt duer ikke, og derfor indfandt jeg mig nogle Dage senere i Marslev, besaa Kirken og fik en Ordre, som jeg naturligvis udførte med den største Omhu, men selv om jeg nok indsaa, at der inden for Kirkerne var et stort Arbejdsfelt, drømte jeg dog ikke om, at jeg skulde komme til at levere Arbejder til 800 Kirker ikke alene i Danmark med Færøerne, men til Island, England og Tyskland. I 1921 fik jeg en telefonisk Forespørgsel fra Professor Hans Tegner, om jeg vilde udføre et Balkongelænder til H. M. Kongens Haandbibliotek paa Christiansborg, en Opgave jeg modtog med Tak, yderligere findes mine Arbejder ogsaa paa Slotte og Herregaarde, har ogsaa leveret Arbejder til private Familier i Svejts, Sverrig, Grønland og Californien.

*Smykkeskrin i Smedejern
og Bronze*

*med Rio Palisandertræ
indvendig.*

Studierejse

Dagene samlede sig til Uger og Ugerne til Aar; under travlt Virke aner man næppe, at Tiden gaar. Saadan var det ogsaa gaaet for mig. Vel havde Tankerne i en ledig Stund af og til dvælet ved de muntre Lære- og Vandreaar i det fremmede; men i 1931 blev disse Tanker til en dragende Længsel. Jeg længtes efter at komme ud og opfriske gamle Minder fra Rejsearene; men samtidig opstod der ogsaa en Trang i mig til at opspore, hvad nyt der var kommet frem paa Kunstsmedehaandværkets Omraade, og især havde jeg Lyst til at se Kunstsmedemester Johan Georg Oeggs Arbejder, der findes ved Slottet og i Kirkerne i Würzburg.

Pakkede saa min Kuffert og drog sydpaa, gjorde først Ophold i Hildesheim, hvor jeg besøgte Domkirken og saa den store Lysekroner, der symboliserer »det himmelske Jerusalem«, som det er beskrevet i Johannes' Aabenbaring, Kapitel 21. Jeg saa ogsaa St. Bernwards store, støbte Broncedøre med bibelske Billeder, Kristussøjlen, en smuk Smedejernsdør ned til Krypten samt Skatkammeret med alle de værdifulde Sølvsaager; men alle disse Ting kan ikke beskrives, de maa ganske simpelt ses, for at man kan faa noget ud af dem. Besaa ogsaa den smukke, romanske Kirke, St. Michaelis, med dens pragtfulde Søjler og det bekendte Englekor ved Koret, bag hvilket der findes en lille Lem, hvorigennem man har en pragtfuld Udsigt over Korsgangen. Besøgte ogsaa Andreaskirken, Raadhussalen og Knochenhauer Amtshus, i det sidste findes mange smukke og interessante Smedearbejder.

Efter at jeg saa — selvfølgelig kan man sige — havde besøgt Raadhuskælderen, rejste jeg til Würzburg, der ligger smukt ved Mainfloden, hvorover der fører en gammel Bro til Fæstningen Marienburg. Den Dag jeg ankom, var det frygtelig varmt, hvorfor mit første Besøg gjaldt Raadhuskælderen, hvor jeg kvikkede op ved et godt Glas Vin.

Der saa jeg et meget smukt Trappegelænder og erkyndigede mig om Mesterens Navn, da jeg agtede at besøge ham Dagen efter. Aftenen tilbragtes i Juliushospitals Vinstue, hvor jeg delikaterede mig med, hvad Huset formaaede at yde, og næste Morgen Kl. 7,30 bankede jeg paa hos min Kollega, der havde lavet Trappegelænderet i Raadhuskælderen.

Aldrig saa snart havde han hørt, at jeg ønskede at se Smedearbejde, før han tilbød at være min Cicerone for Dagen. Efter at vi havde beset hans Forretning og Billeder af Arbejder, han havde leveret, drog vi ud for at se paa andre Smedearbejder, og især ønskede jeg at se noget, som Tyroleren Oegg havde været Mester for. Vi gik derfor til Domkirken, hvor vi saa Oeggs Rokokogitter, der er opstillet mellem Koret og Skibet. Det var betagende, og man undres over, at han har kunnet lave det med de Hjælpemidler, man dengang havde. Vi var ogsaa inde i andre Kirker, og endelig saa vi Mester Oeggs Porte og Gittere, som er anbragt i Residensen. Oegss Arbejder vidner om, at han har været en stor Kender af Blomster, han har forstaaet at føje dem med deres bløde Linier ind i sine Arbejder, saa de samtidig virker roligt og dekorativt. Vi besøgte ogsaa Museet, og derfra er der senere blevet tilstillet mig ni Fotografier af dets fineste Smedearbejder. Saa førte min Cicerone mig hen til Juliushospitalet, hvor vi saa et flot Stykke Smedearbejde, som han havde lavet til Apoteket. Hospitalet stammer fra 1500-Tallet og er Ejer af det største Vingods i Tyskland. Dets Vinkælder har en Længde af 190 m og kan rumme et Lager paa 9000 Hektoliter. Klokkeren var nu blevet 14, og vi havde travet om fra Kl. 7,30, saa jeg begyndte at føle Trang til lidt Mad og et Par Glas af Würzburgs dejlige Vin, og Kl. 15 tog jeg Afsked med min Cicerone, der var en herlig Kollega og Würzburg en god Mand.

Saa begav jeg mig til Rothenburg o. T. Denne By har et malerisk Præg og er kendt for sine gamle Bygninger, hvoraf jeg besøgte Raadhuset og Museet og skaffede mig gode Billeder af Skiltearme.

Derefter tog jeg til Nürnberg, her var det særligt »Germanisches Museum«, jeg ønskede at se; men først besøgte jeg dog Bratwürstglöcklein for at nyde et Par Pølser og et Glas Øl. Museet har sin egen Smed. Han har baade Bolig og Værksted paa selve Museet og har til Hverv at holde alt Smedearbejde vedlige. Han tog venligt imod mig og sørgede for, at jeg fik alt værdifuldt Smedearbejde at se, ligesom han gav mig gode og fyldige Svar paa mine mange Spørgsmaal, og han

har aabenbart ogsaa været glad for at stifte Bekendtskab med mig; for da jeg atter kom hjem, havde han sendt mig 10 maskinskrevne Sider med Oplysninger om, hvordan man kan præparere Jern og Bronze, saa det kan holde sig. Min Tur dertil havde altsaa ikke været forgæves.

Besøgte ogsaa nogle af Byens Kirker, men tog saa til Augsburg, hvor jeg hen paa Eftermiddagen kom til en Bank med en ualmindelig smuk Gitterport. Jeg skulde lige til at fotografere den, da Bankdirektøren kom ud og spurgte mig, hvad Anledningen var til, at jeg vilde fotografere den. Jeg viste ham mine Papirer og sagde ham, hvorfor jeg var i Tyskland, og straks blev han lutter Velvilje, holdt Folk borte, mens jeg fotograferede, og tog mig derefter med ind i Banken, hvor der var flere gode Smedearbejder, ligesom han senere gik med ud i Byen og viste mig andre seværdige Smedearbejder. Da vi havde taget Afsked, gik jeg hen for at se St. Ulrichs Kirken, hvor det bekendte perspektiviske Gitter findes. Ved at se paa det tror man, at det buer bagud; men det er helt fladt. Inde i Korskirken findes der ogsaa et meget smukt Gitter.

Næste Dag tog jeg saa til München, hvor mit første Besøg naturligvis gjaldt »Stadtische Gewerbeschule«, hvor jeg som ung selv havde været Elev. En af mine gamle Lærere, Professor Kees, var der stadig, og vi passiarede 3 Timer baade om gammelt og om nyt. Han viste mig en Jerndør, udført i Plader med Felter. Skønt det var en ung Mand, der kun havde staaet 3 Aar i Lære, der havde lavet den, var den et fuldendt Arbejde, Kees vilde bruge den til sin Sommerbolig ved Bodensøen. Det er i det hele tage fine Arbejder, der bliver lavet paa denne Skole. Herhjemme vilde man vel nok sige, at en Lærling ikke kunde

lave sligt; men paa denne Skole kappes de om at fremstille baade det gedigne og det kunstnerisk rigtige.

Ogsaa Nationalmuseet besøgte jeg, ligesom jeg besøgte de Virksomheder, jeg selv havde arbejdet i som ung, og overalt blev jeg modtaget hjerteligt og blev vist rundt, saa jeg kunde se det hele. I det ene Værksted var man ved at udføre nogle store Kobberfigurer, drevet op i Stykker og svejset sammen. De skulde opstilles i en engelsk Kirke. Kunstgewerbliche Werkstätten har eget Udstillingslokale i München. Der findes alt i Lysekroner og Kunstgenstande i Metaller. Denne Idé er helt rigtig; for derved sparer de enkelte Mestre Lokaler, ligesom de vinder mere Tid til at være i deres Værksted.

Naturligvis findes der Smedearbejder næsten overalt i en By som München, for Kunst og Kunstnere træffer man overalt i saa store Mængder, at den fremmede, der kommer til Byen, maa vælge og vrage. For den, der har Interesse for Kunstsmedearbejde, er der saa fine Ting som Raadhusportene og Overlysgitrene over Raadhusets Vinduer, og saa er der endelig den gotiske Vinstue paa Hotel Deutscher Kaiser. Der er alt gennemført i Kunstsmedearbejde: Beslag paa alle Døre, Laasebeslag, Lysekroner o. m. a. Man træder da heller ikke ind i denne Vinstue, uden at den er fyldt med Turister.

Fra München drog jeg til Oberammergau, hvor jeg besøgte den bekendte Kristus-Fremstiller og saa hans fine Billedskærerarbejder. Derfra gik Rejsen over Mitterswald til Innsbrück, hvor jeg saa Hofkirken med det storslaaede Gravmæle over Kejser Maximilian og var meget betaget af dette Stykke Smedearbejde, der i enhver Henseende var smukt og harmonisk bygget op. Jeg besøgte ogsaa Slottet Ambras og saa den smukke Sandstensbrønd, omgivet af Søjler, hvorpaa der hviler et kuppelformet Smedejernsgitter.

Fra Innsbrück gik Turen over Kupstein tilbage til München, hvor jeg dvælede en Dag og fik mig et sidste Glas Øl i Hofbräu sammen med mine gamle Værtsfolk fra 1905.

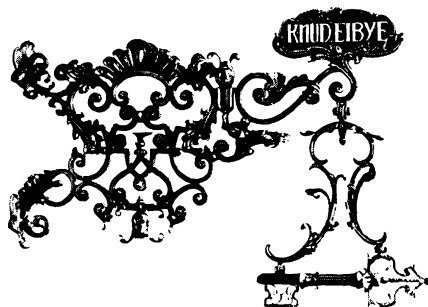
Næste Dag rejste jeg til Frankfurt a/M. I denne By havde der i 55 Aar boet en gæv dansk Mand; men han var død i Foraaret 1931. Han var, saa længe han levede, en god Støtte for alle danske, der søgte ham, og ved selv af Erfaring, hvilken Hjælp det var for en rejsende Svend at kunne henvende sig til en saa skattet Mand som Magnus Eriksen. Gik derfor ogsaa straks ud til hans Grav og lagde en Krans, pyntet med røde og hvide Baand, paa den.

En af Eriksens Sønner var saa elskværdig at føre mig rundt i Byen. Der var ogsaa en stor Virksomhed inden for mit Fag, hvor Chefen selv viste mig rundt, saa jeg saa alt fra A til Z; men Gennemgangen tog ogsaa en hel Dag, men saa maatte jeg videre og kom til Wiesbaden. Paa mig virkede denne By noget antikveret, endnu paa den Tid kørte man i Gaderne med Hestedroscher. Jeg besøgte selvfølgelig Kochbrunnen, hvor varmt Vand vælder op af Jorden. Jeg fik et Par Glas af denne Helsedrik, men tilstaar ærligt, at jeg foretrækker Münchens fede, bayerske Øl for denne Vædske, der er ret ubestemmelig i Smagen. Om Kochbrunnen var der smukke Smedejernsgitre, en Indfatning, der egentlig var et bedre Indhold værdig.

Fra Wiesbaden sejlede jeg ned af Rhinen og besøgte Koblenz og Arenburg. I den sidste By var der ikke færre end 30 Kapeller; men for min Studierejse bød de mindre, end jeg havde ventet.

Til sidst gæstede jeg Köln; der var det Domkirken og Skatkammeret, der havde min Interesse. Der fandtes meget fint Kunstsmedarbejde, og Domkirken er en Perle mellem Europas gotiske Kirkebygninger.

Dermed var Studierejsten til Ende. Jeg havde set mange smukke Kunstsmedarbejder, havde faaet nye Ideer og mange Impulser, saa Udbyttet havde været rigt, drog saa atter hjem til Odense for i Dagens daglige Dont at gøre noget af det lærte frugtbringende, omsætte en Del af mine Rejseindtryk i nye Arbejder til Pryd for vore herlige gamle Kirker i Danmark.

Ovenstaaende Skilt viser Indgangen til Udstillingslokale,
Kontor og Værksted i Klaregade 13.

Mit Arbejde

Efter at have fortalt om de gamle Eibyer, som havde Smedjen forhen, og om min egen Læretid og hvad jeg senere foretog mig for at naa frem til at udføre mere kunstneriske Arbejder, kort sagt blive Kunstmedemester, er det vel paa sin Plads at fortælle lidt om min menneskelige Indstilling og mit Virke.

Naar jeg fik en Henvendelse om et eller andet Arbejde, betragtede jeg det, som om man viste mig en Tillid, i Begyndelsen vel nærmest til den gamle Smedje. Senere blev Tilliden maaske nok mere personlig over for mig. Denne Tillid maatte naturligvis aldrig skuffes, og jeg har altid søgt at vise mig Tilliden værdig ved at levere saa godt og gedigent Arbejde, som jeg kunde, hvad enten en Henvendelse kom fra en Privatperson eller fra en af de 800 Kirker, jeg har leveret Arbejde til.

Et af mine første større Arbejder, en Smedejernsport til Adlerhus, blev i 1918 overdraget mig af Lehnsgreven til Wedellsborg. I 1922 lavede jeg efter Henvendelse fra Tegnestuen paa Christiansborg et Balkongelænder til Kongens Haandbibliotek i denne Borg.

I 1925 udarbejdede jeg en symbolsk Lysekroner til Kristkirken i Kolding. I 1928 udarbejdede jeg til Mern Kirke et Lyslegeme, der blev ophængt over Døbefonten, der staar i en Sidefløj, mit Motiv »Den hellige Stad« tog jeg fra St. Johannes's Aabenbaring. Da Frue Kirke i Skive blev restaureret i 1935, leverede jeg et Knæfaldsgitter i Smedejern, udført efter egen Tegning. I 1949 leveredes — efter Bestilling — til et Herskabshjem ved Göteborg en større Lysekroner i Smedejern og i Bronze. Den er til 32 Lys og vejer 130 kg. Et Smedejernsgitter, efter egen Tegning blev leveret til Østbirk Kirke i 1950.

Det vilde være umuligt at meddele alt, hvad her er lavet af Gitre,

Porte, Lysekroner, Lampetter, Alterstager m. m. m. i de forløbne 48 Aar i min Mestertid, saa her er kun fremdraget nogle faa typiske Ting.

Kunstsmederiet er et herligt Fag; man fostrer selv Ideen, følger den gennem Tegningen til Smedjen, hvor man med Haanden former Ideen i Materialet, har Arbejdsglæde under Udformningen og Skaberglæde, naar det lykkes at udføre Ideen tilfredsstillende. Men Samfundet er ved at kvæle de enkelte Haandværkere, der ønsker at lægge hele deres Kunnen og Snilde i Arbejdet, ja, hele deres Sjæl ind i det enkelte Arbejde. Ved Love og Bestemmelser, der ensidigt lægger Pligter paa Haandværksmestrene, lægger man Hindringer i Vejen for dem, saa deres Tal bliver mindre. Det, Samfundet stiler frem imod, er Masseproduktion. Saa snart en af de ledende tager Ordet, forkynder han, at det er Produktion, mere Produktion, der skal redde Danmark; men hvad hjælper det med Produktion, naar det menneskelige ved Arbejdet, nemlig Skaberglæden, gaar bort, og den kan man ikke erstatte med den Narresut, de kalder Ferie og Week-end; for den Slags skaber ikke Tilfredshed hos en Mand med Virketrang, snarere det modsatte.

Efter min Mening gør Masseproduktionen Haandværkerne til en Slags Slavearbejdere — aandelig set — og af en Slave kan man kun kræve Slavementalitet, altsaa Begær efter Løn og Ligegyldighed med et Arbejdes Kvalitet. Lad være, at Masseproduktion paa visse Omraader kan være paa sin Plads; men man bør — for at undgaa Slavementaliteten — give Plads for de Haandværkere, der ved Kunnen og Snilde kan skabe færdige Arbejder, der giver Udføreren Arbejdsglæde og vækker Ejerglæde hos Kunderne; for det er den Slags Arbejde, der hæver Haandværket, giver det Værdi, der kun kan være til Gavn for vort Land.

Lærlingeloven af 1937 har efter min Opfattelse gjort sit til, at vort Land mangler faglærte Folk.

De strenge Bestemmelser, der er i Loven, som er paalagt Haandværksmestrene alene at bære, hvis hans Lærlinge ikke bestaar deres Svendep prøve, har bevirket, at de mindre Mestre, der tidligere oplærte de fleste Lærlinge, af økonomiske Grunde ikke tør antage Lærlinge til Oplæring i Fagene som før 1937.

Hvis Lærlingen efter Loven af 1937 taber Interessen for Faget og faar sin Svendep prøve kasseret, kan Lærlingen kræve Erstatning af sin Mester, dette er der Domme for, og ogsaa hvis Lærlingens Opførsel er saadan, at Mesterens Svende ikke ønsker hans Hjælp, kan Mester ikke

oplære Lærlingen og maa betale Erstatning, hvad der ogsaa er Beviser for.

Hvorfor skal der gøres Forskel paa vor Ungdom; den, der studerer, kan ikke til sin Skole gøre Krav paa Erstatning, hvis han ikke faar sin Eksamen, og viser Eleven en daarlig Opførsel, bortvises han fra Skolen, ogsaa uden Krav paa Erstatning.

Myndighederne godkender ikke en Lærekontrakt, hvis de ved, at Virksomheden og dennes Leder ikke egner sig for Oplæring af Lærlinge. Er det da ikke uretfærdigt, naar Myndighederne har godkendt Lærestedet, at Mesteren skal straffes, hvis Lærlingen senere hen i Læretiden taber Interessen for Faget?

Mesterlæren er gratis for Staten, men skal Ungdommen oplæres paa Skoler, skal der bygges Skoler med dyre Lærerkrafter. Har Staten Raad dertil, tilmed da en Mesterlære giver en Lærling en langt bedre og mere alsidig Uddannelse end en Skole?

Mit Syn paa vore gamle Kirkers Særpræg

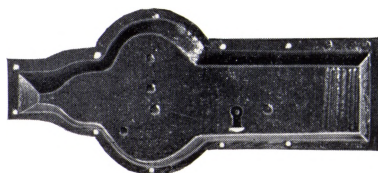
Lige fra mine unge Aar har jeg været stærkt interesseret i de gamle, danske Landsbykirker. Ved at betragte de gamle, velproportionerede Kirkerum, deres fine Arkitektur, gribes man af den vidunderlige Skønhed og Ro, der udstømmer fra de gamle, smukke Arbejder. Man føler, at hver Haandværker har lagt al sin Kunnen og alt sit Snilde ind i sit Arbejde; men samtidig har han villigt bøjet sig for Kravet om Enhed, saa det kom til at virke som en harmonisk Helhed, der kunde stemme Sindene til Mildhed og Fred. Han lagde hele sin Sjæl ind i disse Arbejder. Man faar Respekt for disse Haandværkere, naar man staar imellem deres Arbejder i de gamle Kirkerum.

Men Tidens Tand tærer ogsaa paa disse gamle Haandværkeres gedigne Arbejder. De maa erstattes med andre. Da opstaar Spørgsmaalet, hvordan dette skal gøres. Er en Restaurering mulig, bør den foretrækkes. Skal der nye Ting til, maa de fremstilles haandværksmæssigt. Det maa være lødigt Arbejde, der falder harmonisk ind i det forhaandenværende, saa Helheden ikke forstyrres, derfor maa man søge til gamle Modeller, der har Tidspræg med Rum og Inventar. I op mod

50 Aar har jeg fremstillet Arbejder til 800 Kirker, har altid søgt at give mine Arbejder et saadant Præg, at de faldt naturligt ind i Helheden, de maatte ikke forstyrre den Stemning, der skaber Ro og Fred i Beskuerens Sind.

Det Særpræg, der findes i vore middelalderlige Kirker, bør ikke ofres for den rationaliserede Maskinproduktions prægløse Produkter, der haandværksmæssigt set er saa ringe, at man undrer sig over, at Mennesker ikke skammer sig ved at opsætte dette i vore middelalderlige Kirker. Guds Hus, der i Aarhundreder har været værnet om, at man beholdt Kirkens Særpræg, er ikke Pladsen for moderne Opfindelser, allermindst i vore Landsbykirker fra 12.—13. Aarhundrede. Der bør vises Ærbødighed for det overleverede Særpræg, der findes i vore gamle Kirker, hvilket Nutidens Mennesker ikke altid har den rette Forstaaelse af.

De moderne, fabriksmæssigt udførte Belysningslegemer kan benyttes i den moderne Kirkearkitektur, men ikke ind i den gamle middelalderlige fine Kirkearkitektur, der bør fredes.

Organisationsarbejde

Som allerede nævnt foran blev den første af min Slægt optaget i Odense Smedelaug 1788, og flere af dem har været i Laugets Ledelse. Ogsaa jeg har maattet tage min Tørn, idet jeg var Medlem af Odense Smedelaugs Bestyrelse fra 1926 til 1950 og de sidste 8 Aar Laugets Oldemand. Fra 1942—50 var jeg Medlem af Bestyrelsen for »Centralforeningen for Smedemestre i Østifterne«, de sidste to Aar Foreningens Formand.

Den 4. Marts 1949 sendte Haandværkets Fællesrepræsentation mig en Skrivelse, at jeg var udnævnt til Formand for Mesterprøvekommissionen, men da enhver Tillidspost kræver sin Tid til Behandling af de forskellige Ansøgninger og Spørgsmaal, maatte jeg beklage ikke at kunne modtage Udnævnelsen, da min Tid ikke tillod mig flere Tillidsposter af Hensyn til min egen Virksomhed.

Ogsaa andre Tillidsposter har jeg maattet paatage mig. Har saaledes været Medlem af »Haandværkerraadet«, Bestyrelsen for »Haandværker- og Industriforeningen i Odense«, Bestyrelsen for »Den lokale Sammenslutning af Arbejdsgiverforeningen i Odense«, Sekretær i »Foreningen af berejste Haandværkere« i Odense samt Formand for »Ane Margrethe Petersens Stiftelse« i Odense.

I 1950 trak jeg mig imidlertid tilbage fra alle Tillidsposter for at ofre hele min Tid paa den gamle Smedje, saa jeg i mine sidste Aar kunde nyde den Arbejdsglæde, som dette Arbejde giver mig.

Ogsaa Pennen har jeg forsøgt at bruge. Efter 10 Aars Samlerarbejde skrev jeg i 1942 en ret fyldig Artikel om Kunstsmeden Johan Georg Oeggs Arbejder fra 1731 til 1783, den Tid han levede som Mester i Würzburg. Artiklen stod i »Dansk Smedetidende« samme Aar i Bladene Nr. 31, 32, 33, 34, hvor ogsaa enkelte af hans Arbejder var gengivet.

Under Krigen, da Prisdirektoratet vogtede nidkært paa alle Priser, kom de Mestre, der ikke var nøjeregnende med at faa alle deres Udgifter med i deres Kalkulationer, galt af Sted. Naturligvis kom nogle af dem til mig, da jeg var Oldermænd; efter Tilskyndelse fra »Haandværksraadet«s daværende Kontorchef, Overretssagfører Levinsen, udarbejdede jeg for egen Regning en Pjece, der gav Vejledning. Den blev udsendt i 1945, efter at den var godkendt af »Teknologisk Institut«. I 1946 udsendtes en revideret Udgave.

Efter at være blevet Oldermænd for Odense Smedelaug opdagede jeg, at dette havde holdt 400 Aars Jubilæum i 1896, altsaa skulde være oprettet i 1496; men samtidig stod Aarstallet 1446 i Laugets Segl, og de to Ting kunde ikke rime sammen. Lod saa foretage en Undersøgelse, og ved Hjælp fra Rigsarkivet og Landsarkivet i Odense lykkedes det at faa fastslaet, at Odense Smedelaug stammede fra 1446, det kunde altsaa fejre 500 Aars Jubilæum i 1946 med rette, fordi Ministeriet den 4. Juli 1864, efter Laugets Ansøgning, anerkendte dette som bestaaende, efter Laugstvangens Ophør 1. Januar 1862.

Naturligvis ønskede vi at fejre en saa sjælden Mærkedag, og det blev gjort ved et Optog gennem Byen, Fremvisning af gamle Laugsskikke og en Banket, hvori deltog 400 Mennesker. En Beskrivelse af denne Fest med Fotografier er indbundet i et dertil passende Læderbind, der efter min Død faar Plads paa Landsarkivet i Odense; men selve Laugets Historie i de fem Hundrede Aar, som jeg skrev, blev udgivet som Festskrift.

I dette Skrift vil jeg gerne benytte Lejligheden til at udtale min bedste Tak til Haandværksraadet for den Vejledning og Støtte, som derfra vederlagsfrit ydes de enkelte Haandværksmestre, hvad enten det drejer sig om Raad og Vejledning i Forbindelse med Im- og Eksportsager eller andre Sager i Forbindelse med Myndighederne.

Det er efter min Mening af stor Betydning, at de faglige Laug og Foreninger slutter op om Raadet saavel moralsk som økonomisk til Gavn for hele det danske Haandværk.

Idet jeg slutter denne Beretning om Smedeslægten Eibye, gennem syv Generationer, føler jeg Trang til — som den sidste Smed i Slægten — paa Forgængeres og egne Vegne at rette en Tak til alle; Privatpersoner, Institutioner og Menighedsraad, der gennem de mange svundne Aar har vist Slægten Tillid ved at være Slægtssmedjens Kunder.

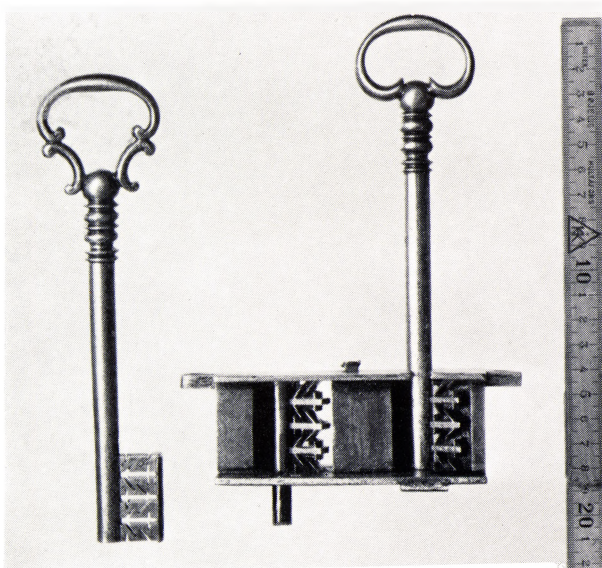
Til min 70 Aars Fødselsdag i 1953 modtog jeg nedenstaaende Linier fra en af vore Kirkers gode Mænd, der passende kan slutte min Beretning om Haandværkerkaar igennem 250 Aar:

*Hvad Mest'ren har virket med øvet Haand,
er fostret først af hans snilde Aand,
og er det for Slægter til Glæde og Gavn,
da lever hans Aand, om end glemt er hans Navn.*

Rasmus Nielsen Eibyes Fødested i Eibye ved Odense.

Dobbelt Besætning med tvende Nøgler, udført af Rasmus Nielsen Eibye, findes nu paa Folkemuseet i Odense. Bemærk de 3 Ankere i Nøglekammen der dengang udførtes med Krydsmejsel.

Indgang fra Klaregade 13 til Udstilling, Kontor og Værkstedet.

Kunstsmed Knud Eibyes Gaard.

Det dobbelte Spærhorn under Vinduet til højre, bærer Aarstallet 1724, er det ældste Værktøj fra den gamle Smedie, nyder nu sin Hvile som Tak for mange Aars Hjælp.

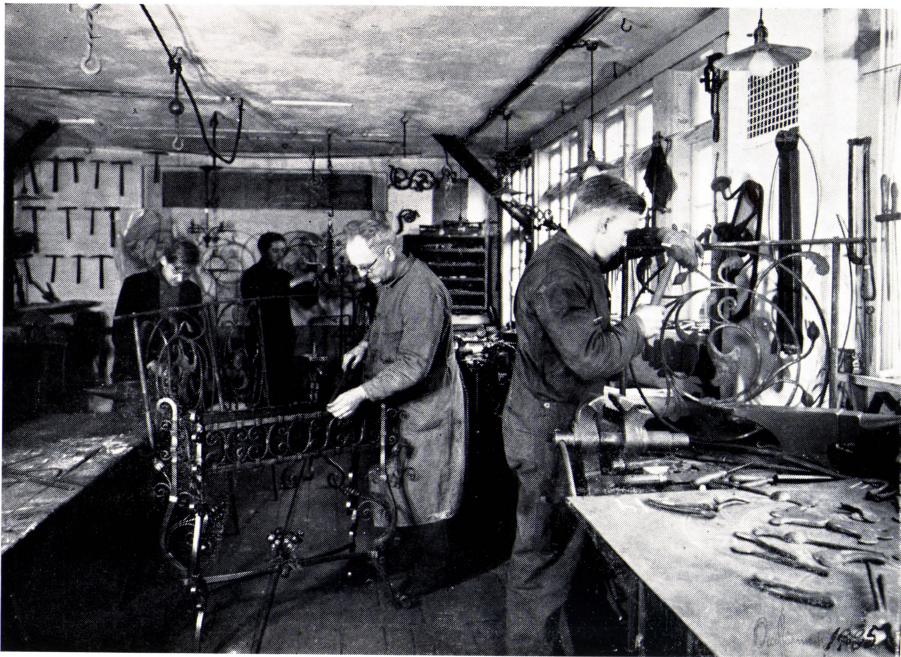
Under Spærhornet et Slibestenstrug, min Bedstefar lod fremstille i 1842, der bærer Initialerne K. E. A. K. E.

Udstillingslokale og Kontor.

Parti fra Smedien.

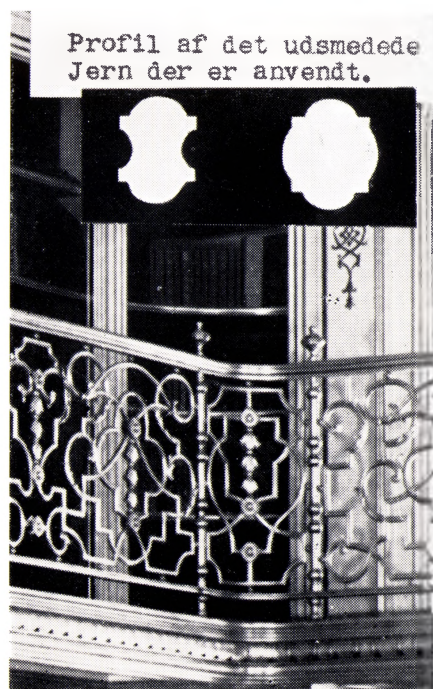

Parti af Værkstedet 1ste Sal.

Efterfølgende Afbildninger viser en Del af de Arbejder, der er udført siden 1908. Hvor intet er anført under Afbildningen, er Mønstrer udarbejdet af Smediens nuværende Indehaver.

Udført til Wedellsborg i 1918. Efter Arkitekt Hjalmer Kjærs Tegning.

Profil af det udsmedede
Jern der er anvendt.

Udført Balkongelænderet i H.s M. Kongens Haandbibliotek paa Christiansborg 1922.
Efter Professor Hans Tegers Tegninger.

FORKLARING TIL

Kolding-Kronen

i Versform, over den Symbolik der er for denne Krones Opbygning.

Naturens Rige skuer du forneden,
af intet stiger den med *Sten ved Sten*,
men mellem døde Sten opvokser *Hveden*,
og *Vinen* modnes paa sin ædle Gren.
Saaledes foldes ud Alverdens Kreds,
og over *Kransens brede Rund* der ses
vort Livs de *trende Trin*: Naturen føder,
den nærer, — og tilsidst alt Liv den döder.

Men der er mere end Naturens Rige,
og der er mer end stakket Liv og Død;
Naturen blev, da Gud med Vælde bød,
men anden Gang han bød: Nu ser vi stige
en Naadens Verden frem af Mørkets Skød.

Til alle *fire Verdenshjørner* naar
det Budskab, som fra *Biblens Blade* gaar.
Gudsordet, *Lammet* med sin Sejersfane
staar paa sin faste Grund, som sikkert bærer.
Dens *første Sten* os lader *Sandhed* ane,
dens *anden Sten* om Miskundheden lærer,
og Soklens *Tærningform* os lærer, at
i Ordet har vi en *fuldkommen* Skat.

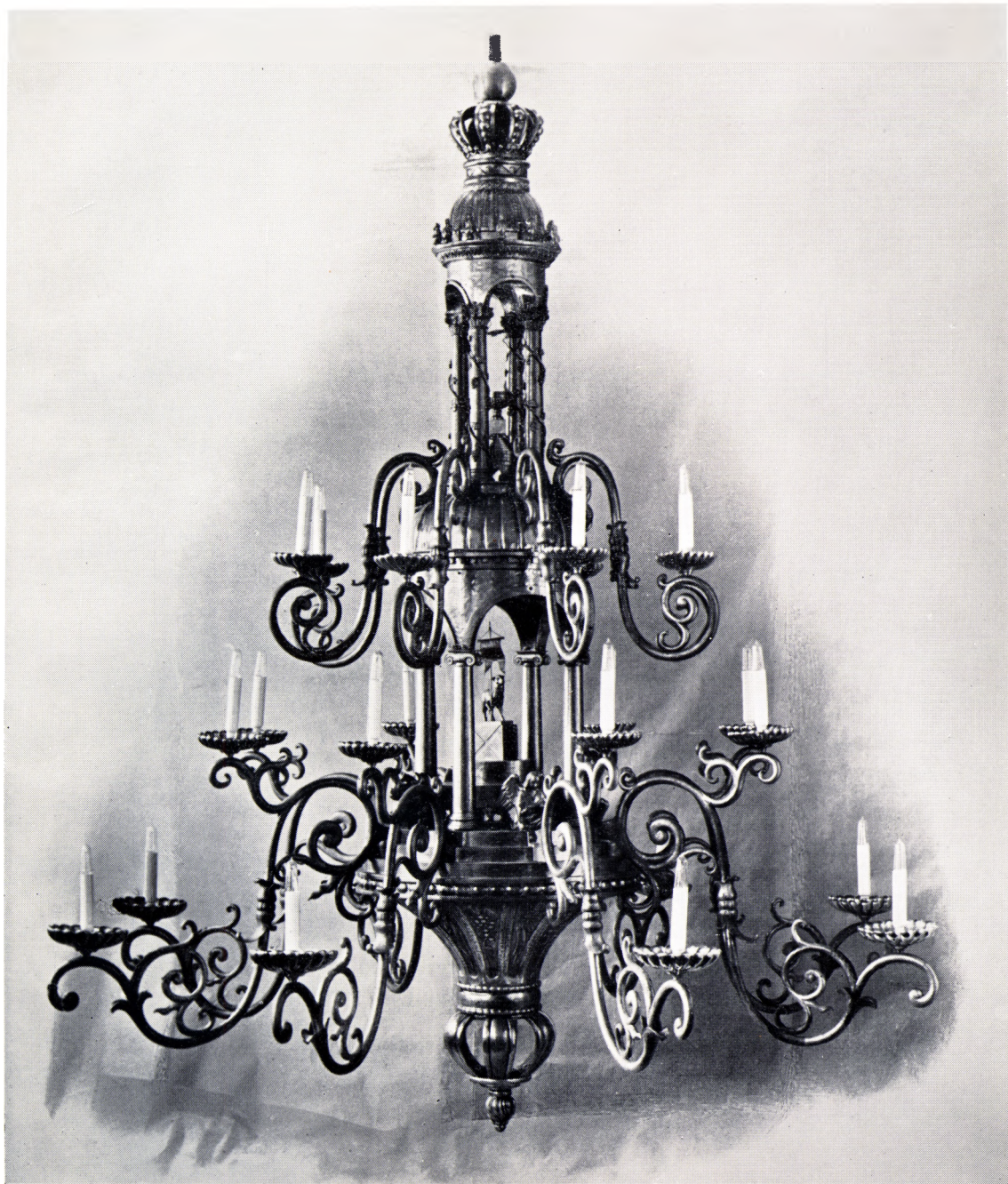
Saaledes lyser Menighedens Bud
ud over Verden sat dertil af Gud.
Tilsidst vi ser, med Blikket opad vendt,
mod det Guds Rige, som skal engang komme,
naar denne Verdens Dage ere omme,
og Ordet har sit Sejersløb fuldendt.

Der stander end vor *Daab*, den Frelsens Port,
den *gælder*, skønt dens Vælde ej mere rinder;
af *syv Trin* er dens gyldne Sokkel gjort:
om Guds *mange Slags* Naade den os minder.

De lyse *Ranker* sig som *Søjler* snor
og taler til os om den nye Jord.
Højt breder *Aanden* sine Vinger ud,
og Gud er alt, og alt er hos sin Gud,
og øverst hviler *Kronen* over *Palmer*,
mens *Flammetunger* synger Frydepsalmer.

Maatte nu denne Krone lyse klart
for syge, sunde, gamle, Børn og unge,
til for Guds Kirkefolk Basuner runge,
og Herren siger: Se, jeg kommer snart!

Johannes Loft.

Udarbejdet for Krist-Kirken i Kolding i 1924, ophængt i Kirken den 26.-2.-1925.

Lysekronens nederste Del symboliserer Naturen (Sten og Planter). Hoveddelen fremstiller Naadens Rige (Lammet, de fire Evangelister). Den øverste Del minder om det kommende Herlighedsrige (Daaben, Flammer, Palmer og Krone). — Højde 2,30 m. Diameter 2 m. Vægt ca. 300 kg.

Göteborg-Kronen i Smedejern og Bronce. Udført til et Herskabshjem ved Göteborg.
Kronens Højde 2,55 m. Diameter 1,30 m. Vægt 130 kg. 32 Lys i 3 Etager. Afleveret i
Hjemmet 11.-2.-1949.

Parti af Gøteborg-Kronen,
et Eventyr i Smedejern &
Bronce.

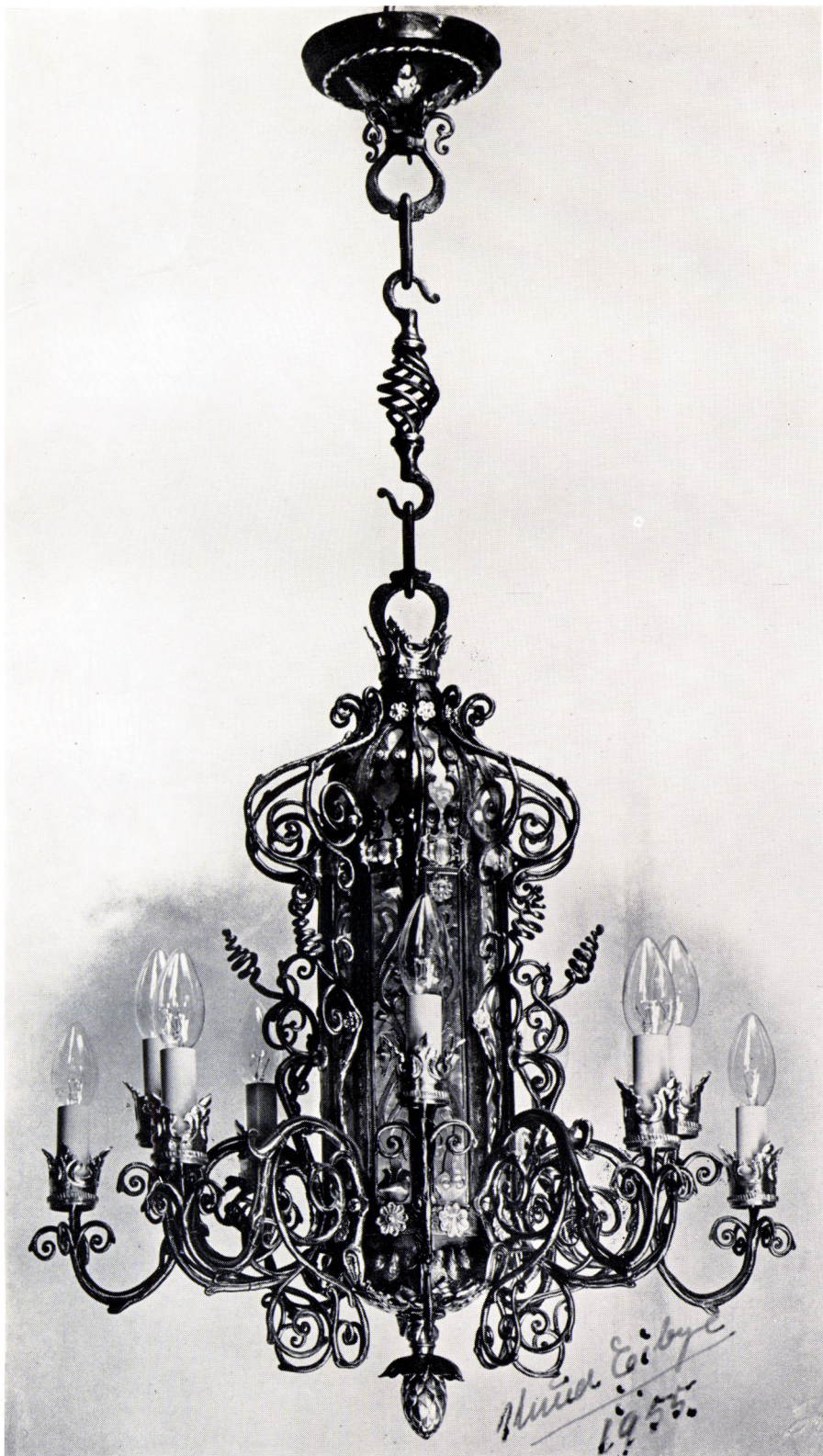
Udarbejdet af Kunstsmed
Knud Eibye, Odense i 1948.

Motivet her, som til flere af mine Smedearbejder, er taget fra Naturen, Grene med Bladknopper og stiliserede Blomster.

Göteborg-Kronen ophængt i Hjemmet ved Göteborg.

24.-9.-1706. JUBILÆUMSKRONEN 24.-9.-1956.

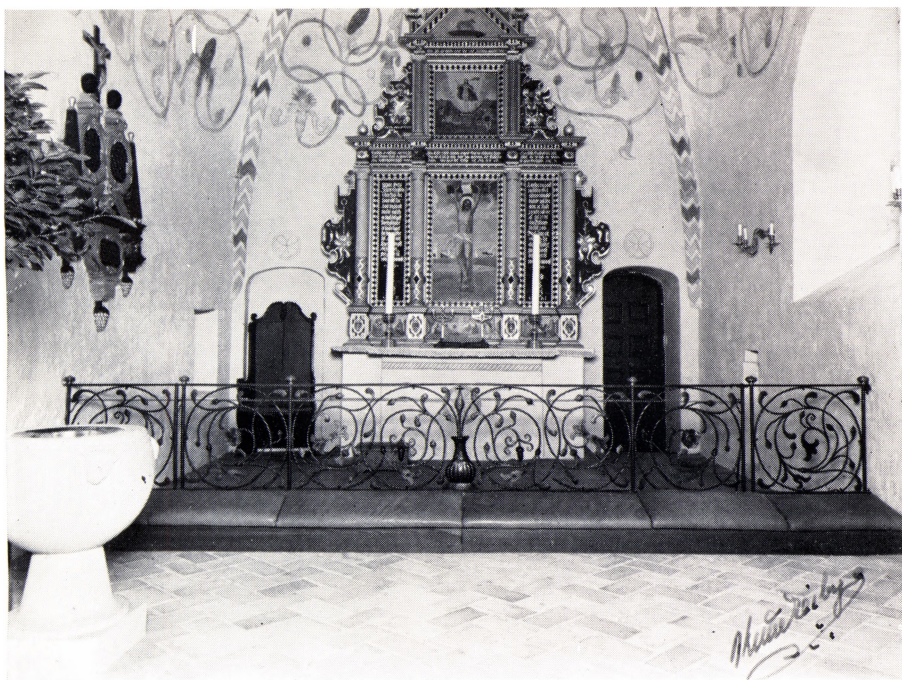
Udarbejdet i anledning af, at Smedien har været i Slægten »Eibye«s Eje gennem syv Generationer. Lysekronen er udført i Smedejern. Den øverste kroneformede Ring og de 10 kroneformede Lyseholdere samt Midterpartiets Bund, Rosetten forneden samt Bundknoppen er udført i gyldent Bronce. Motivet til de 10 Arme og den kroneformede Prydelse er taget fra Grene med Bladknopper. Diameter ca. 64 cm.

Udført den store Smedejernskrone i Midterskibet og mindre til Sideskibene samt Vægarmene og Laasene til Kirkedørene til Grindsted Kirke, 1923, efter Kirkearkit. H. Lønborg-Jensens Tegninger.

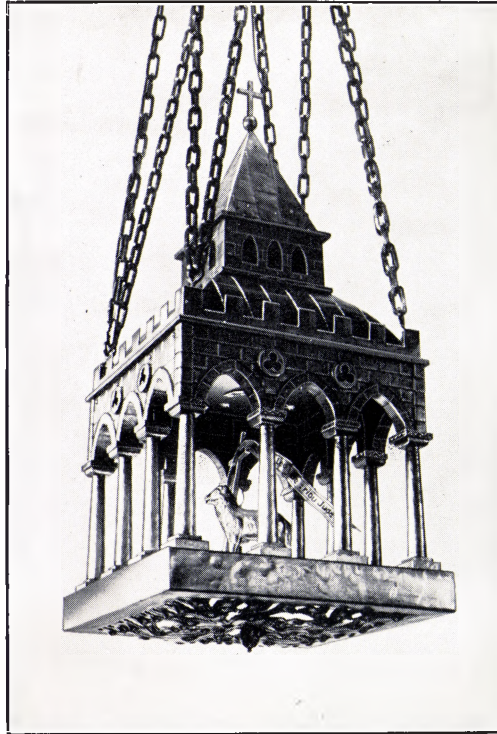
Tersløse-Kronen, 1945. Støbt Malm.

Smedejernsgitter. Vor Frue Kirke i Skive, 1935.

Smedejernsgitter. Østbirk Kirke ved Horsens, 1950.
Skjoldet og Monogrammet er drevet op i Bronze, de 2 Vingrene med Druerne smedet i Bronze.

Vicit leo, qui est de tribu Juda.
Lammet holder et Kors med et Baand, hvorpaa ovenstaande Inskription staar. Indvendig
en blaa Himmel med Stjerner slebet i Glasset og i Midten haengende en svævende Due.
21. Kapitel i St. Johannes Aabenbaring.

Mern Kirke, ophængt i Sideskib over Daabsfonden, 1928.

Gravlaage smedet i Bronze.

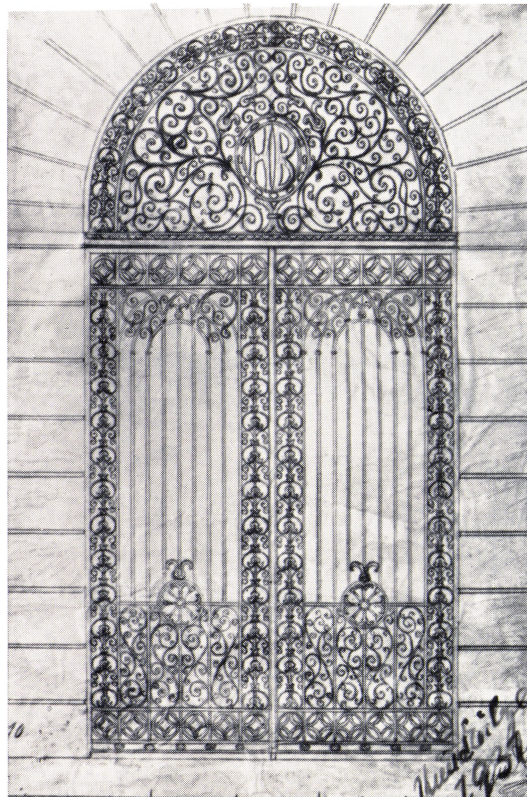
Kingo-Stagen i Malm.

Udarbejdet Forslag i 1938 til Kirkedør i Smedejern eller Bronze.
Svært Glas paa Indersiden, kan udtages og indsættes efter ønske.

Damsbo-Kronen i Smedejern. Lygterne udført i Kobber med Ruderne i Skind. 1937.

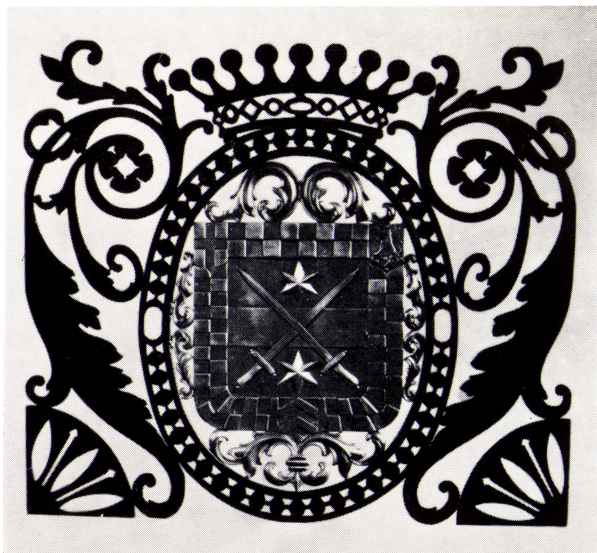
Udarbejdet Forslag. — Smedejern eller Bronze.
Svært Glas paa Indersiden; kan udtages og indsættes efter ønske.

Udført i Bronze, patineret, medens de 4 Løvfødder, Vinen, Kronen, der er formet som Akantusblade, samt Stjernen øverst er gylden Bronze.

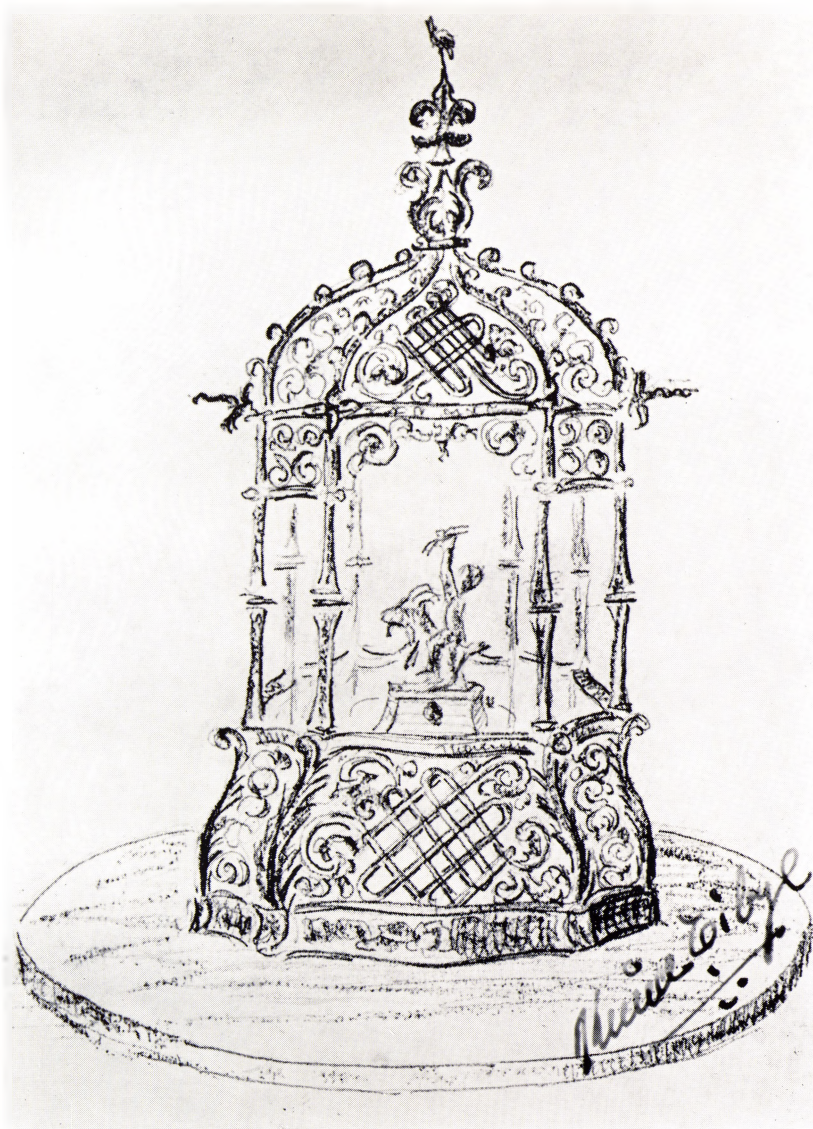
Udført til Palsgaard Slot, pr. Juelsminde, i 1953.

Midterparti fra Trappegælnderet paa Gyldensteen.
Udført i Smedejern, Vaabenskjoldet drevet op i Kobber. Udført i 1925.

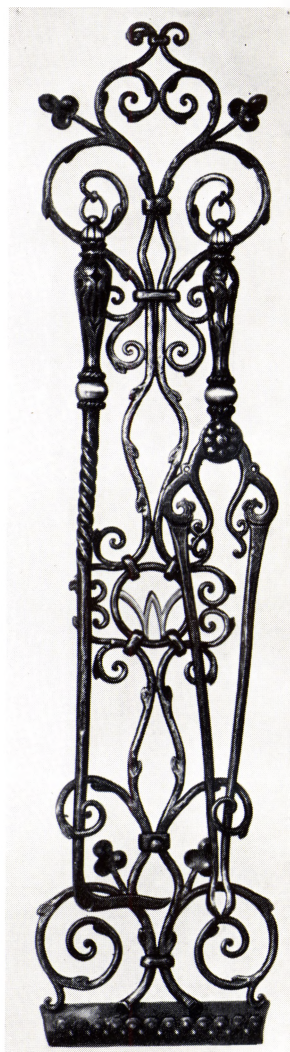
Firmaskilt til Marinus Lytjen's Vinhandel i Odense.
Af Hensyn til Pladsen er Armen, der bærer Skiltet, ikke afbildet her.

Udarbejdet Forslag til en Mindebrønd for Digteren H. C. Andersen.
I Brøndens Midte tænkes anbragt en Sokkel med Klods Hans ridende paa en Gød.
Fra Sokkelens 4 Sider anbringes et Ornament, hvorfra Vandet løber ned i Brønden.
Paa Vandet i Brønden anbringes Aakandblade, smedet ud af Bronze, paa hvilke er
anbragt enkelte af de i hans Eventyr omtalte Figurer.

Lygte i Smedejern til indvendig Brug.

Ildværktøj udført i Smedejern og Bronze.

Bjerreby-Kronen- støbt Malm.

Smedejern og Bronze.

Morsø-Kandelabren. Udført 1953.

INDHOLD

	Side
Smeden	7
Smedeslægten »Eibye«	11
Læretiden	15
Vandreaar	18
Mesteraar	24
Studierejse	26
Mit Arbejde	31
Vore gamle Kirkers Særgræg	33
Organisationsarbejde	35
Rasmus Nielsen Eibyes Fødested samt et af hans Arbejder	39
Gaardinteriør, Udstillingslokale og Værksteder	40
Afbildninger af udførte Arbejder samt udarbejdede Forslag .. fra Side	43

DETTE FESTSKRIFT
er trykt i 600 Eksemplarer i Anledning af
Smedeslægten »Eibyes« 250 Aars Bestaaen
igennem 7 Generationer.

Skriftets Trykning er bekostet af
THOMAS B. THRIGES FOND

Trykt i
ODENSE AMTS BOGTRYKKERI

